

Gerevich József köszöntése az Oláh Gusztáv Életműdíj átadása alkalmából

Laudaetur Gerevich József, az Életmű díj méltó kitüntetettje, a 70 éves pszichiáter, a magyar pszichoterápia jeles élharcosa, kedves kollégánk, büszkeségünk!

Köszöntöm bővelkedik szubjektív viszonyulásom részleteivel, hiszen Gerevich József ugyanazon kor, szakmai generációs kör tagja, mint én vagyok. Kortársak, egyidősek vagyunk, egyazon történelmi-kulturális-szakmai időszakban dolgoztunk, lelkesedtünk, reméltünk, szenvedtünk és alkottunk. Ő Budapesten, ami mindig hallatlan előny, én vidéken, ami mindig sajnálatos nehézségekkel telített színtere volt a magyar pszichiátriának....

Mielőtt a szakmai pályafutás kiemelt epizódjait számba venném, említenem kell az ő születése, egyéni élete kontextusait is. Mindannyiunknak meghatározó körülmény, nála azonban- úgy érzem- kitüntetett jelentőségű az életút és életmű szempontjából. Nagypolgári, művészettel, szellemiekkel dús családi körbe született. 1948. a születés éve szegény hazánkban a nagy fordulat idejeként szerepel a történelmi krónikákban és a családi emlékezetben. Elveszítettünk mindent, mondhatták a vagyonosak, polgárok, gazdák, iparosok, s jöttek az 50-es évek, iskolai életünk megalapozói. Kisdobosok, úttörők, a jövő reménységei, többen pedig gyanús származású elemek lettek. A kiváló fővárosi gimnázium, ahol Gerevich tanulhatott, s ilyesmiben tanultam én is, még létezett. Az orvosegyetem a későbbi pályorientáció közege., neki a pszichiátria, a legkevésbé szomatikus, sokkal inkább az agy/szellem/intellektus irányába indulást adta, hozta. Szerencsés volt, mert a SOTE Pszichiátriai Klinikáján Pethő Bertalan, a filozófus-pszichiáter és a köréje gyülekezett tanítványok inspiráló, fejlesztő közeget képviseltek, és szellemi pluszt jelentettek a mindennapi pszichiátriai praktikumhoz képest. Valljuk meg, ezidőtájt, a 60-as évek végi 70-es évek eleji magyar pszichiátria nem volt a világ élvonalában. Elavult, málladozó épületekben, zárt osztályokon láttuk el a betegeket, alig volt gyógyszer- és terápiás repertoár, elavult módszerek és szokások, körülmények uralkodtak. De lassacskán fújni kezdtek az új, szabad szelek. Ó az nagyon reményteli időszak volt! Még csak könyvtárközi kölcsönzéssel jutottunk hozzá korszerű irodalomhoz, olvastunk, fordítottunk, referáltunk. Analitikus kongresszusokra jártunk, felbukkantak a pszichoterápia első kezdeményezései, a pszichoterápiás hétvégék, Buda Béla könyvei, beáramlottak a szociálpszichiátria új légáramlatai.

Csak zárójelben: mindketten neurológiából szakvizsgáztunk először. Akkoriban ezt én idővesztésnek gondoltam, de megszerettem, s rájöttem, hogy az agy évtizedében milyen nagy többletet adott. A biológiai pszichiátria, pszichofamakológia forradalma idején mindaz a tudástöbblet, ami onnan eredt meghozta gyümölcsét. Persze addig is a differenciáldiagnosztikai többlet tudás révén.... Akkori professzorom nekem mondta is szakami életem egyik nagy mondatát, amire máig büszkén gondolok vissza, amikor a neurológia szakvizsga másnapján kértem magam a pszichiátriára. „Milyen kár magáért!” Ez a mondat jellemzi a kor, a tágabb szakma viszonyulását a pszichiátriához.

Gerevich József az alternatív forradalmi pszichiátria mellett köteleződött el. Nappali szanatórium, szociálpszichiátriai műhelyek, multidiszciplináris, filozófiai, irodalmi, művészeti viták a pszichiátria korábbi személetéhez képest az ő szervezésében sokakat vonzottak. Talán kimondható a pszichiátria egyik fenegyereke, újító, kezdeményező alakja lett Magyarországon. Tőlünk is jártak fel igényes fiatal kollégák a rendezvényeire. Jádi Feritől, Bókay Antaltól hallottam a nevét, a beszámolókat, akkor még nem is találkoztunk. Pedig már megalakult a Magyar Pszichiátriai Társaság, bontogatta szárnyait és igazgatta röptét az új madár....

Az addiktológia lett Gerevich pályájának új területe; alkoholológia, drogpervenció, a függőségek kutatása, kezelése, a kortárs segítség megszervezése sok évet, erőfeszítést, tudományos ambíciót merített fel az életpálya során. Megvallom, az addiktológia számomra kevéssé vált vonzóvá ezidőtájt, hiszen a Kádár kori kötelező alkoholelvonó kezelések, kudarcra ítélet pszichiátriai próbálkozások nem voltak túl lelkesítőek. Csak sokkal később, immár egy új generáció addiktológusainak, az önsegítő mozgalmak, a Minnesota modell megjelenése hozott reménytelit fejlődési perspektívát ezen a területen. Úgy tűnik, az ünnepezt életpályáján is inkább a tágabb rendszerek merevsége, alkalmatlansága és akadályai működtek, és sok-sok javaslat, kísérlet és lehetőség ezek miatt redukálhatták a gerevichi addiktológiai újítások érvényesülését. Mindazonáltal az ő és munkatársai kezdeményezései az új fordulat idejére érleltek gyümölcsöket. S vittek el sok-sok energiát, szellemi erőfeszítést. A társadalmak terápiájának ideája túl sok falba, ellenállásba, akadályba ütközött ezen időkben kies hazánkban. Mindeközben azonban a pszichoanalízis, sok éves sajátélményű terápia és képzés Székács István nem akármilyen minőségű iskolája keretében szintén elmélyülést, tisztázást, mélyebb megértés élményét adta számára. (Már megint nagy budapesti előny, sóhajt a vidéki pszichiáter – én – keserűen, kicsit irigyen...)

Ezt követően azonban jött egy harmadik életszakasz, amikor a művészetpszichológia került Gerevich József életpályájának fókuszába. A művészettörténész apa, a családi kör inspiráló közege egyszerre csak kirügyezett, szárba szökken, növekedni, gyarapodni kezdett. 3 könyv jelent meg gyors egymásutánban, 2016-ban a Teremtő vágyak-Művészek és múzsák, 2017-ben folytatásként a Múzsák és festők, majd a Szerelmek, múzsák, szeretők: csodaszép albumok. A három kötet a festészet párkapcsolati-pszichológiai, művészeti alkotások elemzésével a pszichiátria/pszichoterápia képzőművészeti határterületének gazdag megjelenítése. A transzgenerációs családi-kapcsolati pszichológia lelkes elkötelezettjeként nagy örömmel üdvözlöm ezeket a műveket. És persze mély meghatottsággal értékelem Gerevich József saját családi/intergenerációs hatásokat bizonyító produkciójaként, a lojalitás legnemesebb bizonyítékaként is ezt a nagy és látványosan szép könyvsorozatot. Amelyek persze a szakmai konferenciákon, rendezvényeken gazdag előadásokkal is kiegészültek. Különösen értékesnek tartom, hogy e könyvei nem csak a szűkebb szakma, hanem a művelt laikus érdeklődők számára, a pszichológiai tartalmakat mélyebben megérteni képes olvasóknak is igen nagy kincseket jelentenek.

Gerevich József éppen most töltötte be a 70. életévét. 70 nagy szám, mítikus, mert a mesebeli 7-es varázsa, de egyben az életkor határmezsgyéje is. Az életút integrációjának, az időskor kezdetének nagy cezúrája. Születésnapjára a tanítványai, tehetséges, okos, szép doktoranduszok egy ajándékkötetet szerkesztettek a pályatársak, rokonlelkek, követők írásaiból, amelyből tükröződik az ő pályáíve, munkássága, az általa preferált tartalmakra kifejtett inspiráló és reflexív hatása is. A Petőfi Irodalmi Múzeumban volt a születésnap alkalmából a fényes ünnepi könyvbemutató és köszöntés. A kötet „A terápia társadalmától a teremtő vágyakig” címmel felöleli a szakmai életút ívét. S azt gondolom, hogy ezzel a kötettel és ünneppel jelent meg a gazdag tanítványi kör a különböző egyetemi kurzusok részvevőiből, akik a szárba szökkenő virágba borulását képviselik. Virágok a tanítványok, akik fogékonyságukkal és kreativitásukkal sokszínűen folytatását ígérnek az ő kiteljesedett életpályájának. Megvallom, ezt irigylem kissé, ugyanakkor bámulom, tisztelem, és kívánom, hogy a tudomány és múzsák ligetének gyönyörű díszreit növeljék, fejlesszék és gondozzák még sokáig.

Isten éltesse a 70 éves Gerevich Józsefet, az Oláh Gusztáv életű díj, a méltó kitüntetés átvétele alkalmából. Egy tehetséges tanítvány versének idézetével zárom laudációmat, a legméltóbb köszöntővel:

Kiss Éva : MÉG MESÉLJ

Lám, milyen közel az éj,
de van még mit mesélj,
visszacseng a hajnal hangja,
a sötétől ne félj.

Néz, hogy süt rád a Nap
és lágyan cirógat,
selymes arany sugarával
fényességet ad.

Halld, hogy ömlik a szó,
majd belep, mint a hó
történeted tovaring , mint
végtelen hajó.

Érezd, mit ad a pillanat,
az ünnep, egy gondolat,
a szavak színes hegycsúcsain
hagytad lábnyomodat.

Hidd, hogy messze még az éj,
addig is úgy mesélj,
mint teszed azt már oly sok éve,
élj sokáig, élj!